

►► Je středoušní zánět nakažlivý?

Zánět středního ucha není přenosný na druhou osobu. Přenosnou infekcí je ale rýma, zánět nosohltanu, angína. Středoušní zánět pak vzniká u citlivých dětí jako druhotné onemocnění.

►► Může se dítě po středoušním zánětu normálně koupat, eventuálně plavat?

Kojence je nutno koupat nebo alespoň omývat i při zánětu středního ucha, jen je třeba větší opatrnosti, aby voda nevnikla do zvukovodu. Zhojení akutního zánětu středního ucha znamená, že perforace bubínku je uzavřena a nastávají normální poměry, kdy voda již do středouší nemůže vniknout. Dítě se tedy může nejen koupat, ale i plavat a potápět. Pokud ovšem dítě trpí středoušními záněty po rýmě získané v plaveckém bazénu, nemělo by tyto bazény navštěvovat.

►► Na závěr ještě jednu radu

Nespěchejte s návratem dítěte do kolektivního zařízení. Nedoléčené a nedostatečně zotavené dítě snadno znovu onemocní a průběh opakovaného onemocnění bývá většinou horší.

Autor
MUDr. Jiří Kanta
Recenze

prof. MUDr. Kamil Provazník, CSc.
Výtvarný návrh Edita Plicková
Grafický návrh Luděk Rohlík

Vydal Státní zdravotní ústav, Šrobárova 48, Praha 10
v nakladatelství

FORTUNA, JUDr. František Talián, Jungmannova 7, Praha 1
Vytiskl ALCOR, Klapková 2, Praha 8

6., upravené vydání, Praha 1997

© Státní zdravotní ústav
Neprodejné

Ošetřování dětí při středoušním zánětu

Středoušní zánět je jedno z nejčastějších dětských onemocnění. Na základě našich zkušeností chceme odpovědět na některé dotazy rodičů a podat jim určitý návod k ošetřování dětí při středoušním zánětu.

▶▶ **Co vlastně je středoušní zánět?**

Středoušní zánět je infekční, zánětlivý proces na sliznici, jež pokrývá stěny dutiny středoušní. Infekce vniká do této dutiny většinou sluchovou (Eustachovou) trubicí, která spojuje střední ucho s nosohltanem. V dutině vzniká výpotek – hlen nebo hnis, který se hromadí a za značných bolestí tlačí na bubínek. Ten může buď sám prasknout a uvolnit cestu hnisu ze středoušní dutiny do zvukovodu, nebo je nutno provést malý řez, kterým pak obsah z dutiny vytéká.

▶▶ **Proč je středoušní zánět častý právě u malých dětí?**

Malé děti, zvláště kojenci, mají ještě nedokonale vytvořenou obranu proti infekcím, snadno dostávají rýmu, zánět nosohltanu apod. Při těchto nemocích se pak infekce v tomto věku dostává poměrně snadno do dutiny středoušní, což je umožněno širší a kratší sluchovou trubicí kojenců a batolat.

▶▶ **Jakým způsobem je možné léčit již probíhající rýmu?**

Jednoduše vyléčit rýmu zatím možné není, protože jde o virové onemocnění necitlivé na antibiotika. Nejdůležitější je časté a dostatečné čištění nosu normálním způsobem – smrkáním. Je proto velmi nutné naučit malé děti co nejdříve správně si čistit nos. Dítě správně smrká, jestliže si stiskne jednu nosní dírku a vysmrká druhou, a pak totéž opakuje na druhé straně. U malých dětí je nutné, aby jim nosní dírku přidrželi rodiče. Někdy již toto samo stačí zabránit opakování středoušních zánětů. U malých dětí, které ještě smrkat nemohou nebo neumějí, se velmi dobře osvědčuje odsávání nosu odsávačkami, nejlépe odsávačkou se zvláštním nástavcem; při tom si musíme počínat šetrně!

▶▶ **Má význam podávat nějaké nosní kapky?**

Na tento druh léčby mají lékaři různé názory, ale vcelku lze říci, že mírné, dezinfikující nosní kapky působí příznivě. Kromě toho umožňují lepší dýchání nosem, neboť většina z nich obsahuje látky snižující zduření sliznice.

▶▶ **Jakým způsobem je možné bránit opakování středoušních zánětů?**

Základní opatření určuje pochopitelně ošetřující lékař. Především je nutno bránit opakovaným rýmám, které jsou hlavním zdrojem infekce středouší. Tímto onemocněním ve zvýšené míře trpí především děti v jeslích a ve školkách; pak je nejlepší prevencí rýmy, a tím i středoušních zánětů, ponechat dítě v domácí péči. U dětí starších jednoho roku se často s dobrým výsledkem odstraňuje tzv. nosní mandle, která může být zdrojem infekce středního ucha. Někdy také příznivě ovlivní zdraví dítěte dlouhodobý pobyt v jiném

klimatickém podnebí; často stačí pobyt na venkově. Celkovou odolnost dítěte zvýšíme také pravidelným každodenním otužováním. Podrobnější pokyny o otužování vám dá dětský lékař na středisku. (Státní zdravotní ústav vydal v r. 1996 leták Otužování dětí předškolního věku, který vám poskytne buď dětský lékař, nebo nejbližší okresní hygienická stanice, nebo přímo SZÚ.)

▶▶ **Mohou rodiče poznat, že jejich dítě má zvětšenou nosní mandli?**

Příznaky zvětšené nosní mandle (správněji adenoidních vegetací) jsou dost typické: dítě dýchá hlavně ústy, v noci chrápe, hlas má trvale huhňavý. Infekty horních dýchacích cest jsou přitom velmi časté a úporné. Podobné příznaky však mohou být i u chronické rýmy se zbytněním nosní sliznice nebo u nosních polypů. Vyšetření proto musí provést odborný ušní lékař.

▶▶ **Ohrožuje častější středoušní zánět sluch dítěte?**

V naprosté většině případů nezanechává zánět středního ucha na sluchu nepříznivé následky, pokud je ovšem správně léčen. Častému opakování zánětů je třeba všemi prostředky bránit, protože ve výjimečných případech může přejít akutní středoušní zánět v zánět chronický, jehož následky pak mohou být závažnější a většinou vyžadují operační zákrok.

▶▶ **Jak nejlépe ošetřovat ucho s hnisavým výtokem?**

Zásadně nemáme nechávat ucho s výtokem nečistěné. Dochází tak buď k zasychání výměšku ve zvukovodu, což může zhoršovat vyprazdňování středoušní dutiny, nebo může dojít k infekci kůže zvukovodu a boltce a vzniknout stafylokokový zánět – impetigo. Zvukovod čistíme několikrát denně podle množství výtoku. Nejdříve odstraníme hnis smotkem vaty na zápalce, kápneme do ucha tříprocentní borovou vodu a opět šetrně vyčistíme. Zvukovod nikdy neucpáváme vatou, protože ta ráda přisychá ke kůži a může způsobit ekzematickou vyrážku. Vhodnější je přiložit na ucho mulový proužek z obinadla nebo ponechat zvukovod volný.

▶▶ **Má vkapávání antibiotik do nemocného ucha léčebný efekt?**

Kapání antibiotických roztoků do ucha má význam zejména při doléčování chronických středoušních zánětů po operaci. Při akutním zánětu se lék do středoušní dutiny nedostane, protože štěrbina v bubínku je velmi malá. Vkapávání antibiotika nikdy nemůže nahradit léčbu celkovou, tj. injekční nebo užívání tablet, eventuálně sirupu. Je nutné lék užívat pravidelně v intervalech, které určí lékař. Důležité je, aby dítě antibiotikum skutečně užívalo určený počet dní, ne pouze tehdy, má-li teplotu. Předčasné přerušování léčby, kterého se rodiče někdy z neznalosti dopouštějí, může mít za následek vznik komplikací a přechod akutního zánětu v zánět vleklý, chronický.